

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У сучасному світі логістика займає хоч і непримітну, проте надважливу роль. Вона стосується майже усіх аспектів діяльності. Але людство не стоїть на місці і вимагає постійного розвитку від суб'єктів господарювання та знаходження нових рішень, що задовільнять усі їх реальні та нереальні потреби.

Сьогодні успіх компаній визначається їх здатністю швидко реагувати на нові виклики ринку та ефективно управляти рухом матеріальних і супутніх потоків в непередбачуваних умовах. Необхідність у забезпеченні оптимального і швидкого переміщення продуктів від стану сировини через обробку та перетворення до кінцевого споживача є першочерговою задачею для менеджерів з логістики будь-якого підприємства усіх галузей та масштабів бізнесу.

У загальному розумінні матеріальним потоком називають сукупність товарно-матеріальних цінностей, які безперервно рухаються та змінюються в межах певної логістичної системи: від постачальників матеріальних ресурсів через виробництво до споживачів кінцевої продукції [1]. Сюди відносяться сировина, матеріали, продукція незавершеного виробництва, комплектуючі, напівфабрикати, паливо, готові товари тощо. Також до цього потоку варто віднести те, що виходить із виробничого процесу у формі відходів і відпрацьованих матеріалів. Тобто, матеріальним потоком можна розглядати рух усіх товарно-матеріальних ресурсів, що розглядаються у процесі здійснення логістичних операцій над ними (зберігання, транспортування і т. д.).

Управління матеріальними потоками – це процес планування, організації та контролювання руху матеріальних ресурсів від постачальників до кінцевих споживачів, а також координація дій учасників логістичного процесу з метою забезпечення ефективності діяльності підприємства і досягнення його цілей. Таким чином, воно може стосуватися керування закупівлею матеріалів, запасами, складським господарством, транспортуванням, виробництвом та розподілом продукції. Метою управління рухом матеріальних потоків на підприємстві є: Забезпечення ефективності економічно обґрунтованого використання матеріальних ресурсів; Зниження витрат на зберігання запасів, їх транспортування; Підтримання оптимального рівня запасів; Забезпечення безперебійного руху матеріалів та процесів виробництва; Оптимізація виробничого циклу; Стратегічне планування діяльності підприємства; Контроль за виконанням завдань; Збереження високої якості продукції; Підвищення рівня прибутковості компанії тощо [2].

Ефективне управління рухом матеріальних потоків дозволяє підприємству не тільки уникнути нерівномірності здійснення процесів, що призводять до збоїв та зупинок у виробництві поставки продукції, які в подальшому можуть коштувати часу, грошей і ресурсів, а й загалом підвищити його гнучкість, продуктивність та конкурентоспроможність на ринку. Тільки правильна організація матеріального потоку забезпечує в певній мірі стійкість та стабільність в діяльності будь-якої компанії, що є особливо бажаним в мінливих умовах сьогодення.

Проте для здійснення ефективного управління рухом матеріальних ресурсів недостатньо лише контролювати і керувати усіма процесами, через які проходить той чи інший виріб. Необхідно комплексно підходити до даного питання, застосовувати різні стратегії, методи та інструменти, що в сукупності дадуть максимальний позитивний ефект для підприємства.

Перш за все, удосконалення матеріального потоку має проходити через підвищення ефективності управління: закупівельною діяльністю, виробництвом, запасами, складським господарством, збутовою діяльністю, транспортною діяльністю, загальними витратами підприємства, сервісними послугами, бізнес-процесами [1]. Таким чином, кожен аспект, що пов'язаний з оптимальним і ефективним рухом товарно-матеріальних цінностей, буде врахований, покращений та не перешкоджатиме обранням стратегіям діяльності організації.

Сьогодні існує безліч підходів і механізмів щодо планування та управління матеріальними потоками, які активно використовуються вітчизняними і міжнародними підприємствами. До прикладу:

- Інтегрований підхід до управління матеріальними потоками;
- Використання логістичної концепції;
- Своєчасне планування потреб у сировині та матеріалах;
- Управління запасами постачальником;
- Якісне планування та оптимізація виробничих процесів;

- Управління розподілом товарів із залученням посередників;
- Використання закордонного досвіду підприємств тощо [1, 3].

Найвідомішим серед перелічених є інтегрований підхід, який поєднує управління між усіма аспектами матеріального потоку. Його мета полягає у підвищенні загальної ефективності організації, плануванні та скороченні сукупних витрат, за рахунок здійснення оптимізації використання матеріальних ресурсів, виробничих потужностей, складських площ та транспорту підприємства, а також управління взаємодією його відділів [3]. Це сприятиме підвищенню якості обслуговування клієнтів, забезпеченню оптимального рівня запасів та зростанню доходів від реалізації товарів і послуг підприємства.

Також досить широкого використання набуває сучасна технологія управління запасами постачальником (Vendor-managed inventory), що дозволяє постачальнику і клієнту спільно та взаємовигідно керувати запасами, що сприяє зниженню ризиків недостачі або ж надлишку матеріальних ресурсів. Це сприяє покращенню партнерських відносин і оптимізації діяльності підприємств.

Загалом, кожен з вищезазначених підходів підвищує ефективність управління матеріальними потоками та може використовуватися в організації у поєднанні з іншими підходами. Головним завданням при цьому для логістичних менеджерів є: орієнтація на досягнення максимального задоволення потреб споживачів; оптимізація виробничих процесів і запобігання простоїв; підвищення продуктивності праці; мінімізація витрат; покращення якості продукції; налагодження партнерських відносин з контрагентами; ефективне здійснення складської, транспортної та збутової діяльності; управління та ефективне використання зворотного матеріального потоку.

Удосконалення управління руху матеріальних потоків можна здійснити за допомогою:

1. Впровадження систем управління логістикою (ERP, WMS, TMS), що дозволяє контролювати кожен етап логістичного ланцюжка, за рахунок чого досягається ефективність та оптимізація всіх процесів, що стосуються матеріальних потоків.

2. Покращення взаємодії відділів та їх комунікації для забезпечення безперебійного потоку.

3. Встановлення оптимального рівня запасів – однією з основних проблем ефективного функціонування компанії є надмірні або недостатні запаси, які можуть призвести до збільшення витрат, простоїв виробництва і затримок в поставках готової продукції. Визначення оптимального рівня запасів допомагає зменшити витрати компанії та забезпечити ефективне використання матеріальних ресурсів.

4. Зменшення втрат матеріалів та сировини, завдяки оптимізації логістичних операцій.

5. Аналіз даних про матеріальні потоки підприємства за допомогою інформаційних технологій, що допомагає виявляти проблемні зони і можливості для оптимізації процесів.

6. Автоматизація процесів, що стосуються оптимального руху матеріального потоку, завдяки якій можна зменшити час, кількість помилок та підвищити точність операцій.

7. Оптимальне використання виробничих і складських приміщень, автомобільного парку.

8. Максимальне завантаження та оптимізація маршрутів доставки задля зменшення транспортних витрат і скорочення часу доставки товарів кінцевим споживачам.

Використання даних методів гарантовано підвищує рівень ефективності логістичного забезпечення виробництва і реалізації продукції підприємства, а також забезпечує високу гнучкість та конкурентоздатність як на ринку України, так і за її межами.

Отже, ефективне управління матеріальними потоками є важливим фактором для здійснення успішної діяльності будь-якої компанії сьогодні. Воно сприяє раціональному використанню матеріальних ресурсів, забезпеченню їх безперебійного руху в межах логістичної системи, а також скороченню сукупних витрат та оптимізації всіх бізнес-процесів. Напрямки удосконалення управління матеріальними потоками охоплюють усі сфери діяльності підприємства та передбачають комплексне застосування різноманітних підходів і методів підвищення їх ефективності, що в перспективі збільшують конкурентоспроможність організації та рівень задоволення її споживачів.

Список використаних джерел:

1. Давидов А. Р. Удосконалення управління матеріальними потоками на підприємствах. Харків, 2014. URL: <http://surl.li/fsjcu> (дата звернення: 20.03.2023).
2. Безугла Л., Юрченко Н. Логістика : навч. посіб. Дніпро, 2021. 252 с. URL: <http://surl.li/extta> (дата звернення: 20.03.2023).
3. Особливості управління матеріальними потоками в логістичних системах торговельних підприємств. Економіка та управління підприємствами. 2018. № 30-1. URL: <http://surl.li/fsjrr> (дата звернення: 20.03.2023).

Науковий керівник канд. екон. наук, доц. Пічугіна М. А.